BO'LAJAK SHIFOKORLARNING KASBIY TAYYORGARLIK JARAYONIDA BOSHQARUV KOMPETENSIYASI

Sohibova Go'zaloy Alisher qizi
"Ijtimoiy gigena va sog'liqni saqlashni boshqarish"
kafedrasi assistenti, Andijon davlat tibbiyot instituti.

Shifokorning kasbiy faoliyati tashxis qo'yish va davolash bilan birga, vaqtni to'g'ri taqsimlash, xavflarni baholash, boshqa mutaxassislar bilan hamkorlik qilish va bemor xavfsizligini ta'minlashni ham talab etadi. Shuning uchun bo'lajak shifokorning tayyorgarligini faqat nazariy bilim va amaliy manipulyatsiyalar asosida baholash yetarli emas. Kasbiy kompetentlik bilim, ko'nikma, muloqot, klinik fikrlash, qadriyatlar va refleksiyani kundalik faoliyatda oqilona qo'llash qobiliyati bilan bog'liq [1].

Bo'lajak shifokor kasbiy kompetensiyalari tizimida boshqaruv kompetensiyasining funksional o'rnini aniqlash va uni shakllantirishga xizmat qiladigan ta'lim usullarini asoslash.

Taqdim etilgan nazariy matn hamda kasbiy kompetensiya, tibbiy ta'lim standartlari va kasblararo hamkorlikka oid manbalar qiyosiy va mazmuniy tahlil qilindi. Tezis nazariy xarakterga ega; talabalar bilan pedagogik tajriba o'tkazilgani yoki samaradorlik miqdoriy baholangani da'vo qilinmaydi.

Kasbiy kompetensiyalarni klinik diagnostika, davolash va profilaktika, kommunikatsiya, kasbiy etika, axborotni tahlil qilish, refleksiya hamda boshqaruv bilan bog'liq tarkibiy qismlarga ajratish mumkin. Ular real klinik vaziyatlarda bir vaqtda ishlaydi. Masalan, surunkali kasalligi bor bemorga yordam ko'rsatishda tashxis va davolash rejasidan tashqari, qayta ko'rik muddatlarini belgilash, laboratoriya va tor mutaxassis bilan aloqani muvofiqlashtirish, bemorga tavsiyalarni tushuntirish hamda natijani kuzatish zarur.

CanMEDS modelida klinik ekspertlik markaziy rol sifatida tasvirlanadi; shifokorning rahbarlik, muloqot, hamkorlik va professionallik rollari esa klinik yordamni to'ldiradi [2]. Rahbarlik roli barcha shifokorlarning tibbiy xizmatni tashkil etish va takomillashtirishdagi ishtirokiga taalluqlidir. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti kasblararo ta'lim va hamkorlikdagi amaliyotning ahamiyatini ham alohida ko'rsatadi [3]. Demak, boshqaruv kompetensiyasini faqat bosh shifokor yoki bo'lim mudiriga zarur ko'nikma deb qarash to'g'ri emas.

Nazariy tahlil asosida boshqaruv kompetensiyasining besh funksiyasini ajratish mumkin: vaziyat va xavfni tahlil qilish; maqsad va ustuvorliklarni belgilash; jamoa harakatlarini muvofiqlashtirish; vaqt va resurslardan oqilona foydalanish; natijani nazorat qilib, xatolar yuzasidan refleksiya qilish. Bular bemor manfaatlari, tibbiy etika va kasbiy vakolat chegaralari bilan uyg'un holda amalga oshirilishi lozim. WFME standartlari ta'lim dasturini mahalliy ehtiyoj va ta'lim natijalari bilan bog'lash uchun umumiy asos beradi [4].

Mazkur kompetensiyani shakllantirish uchun talabalarga bemor oqimini tartiblash, vazifalarni jamoada taqsimlash va cheklangan resurslar sharoitida qaror qabul qilishga oid klinik vaziyatlar berish maqsadga muvofiq. Simulyatsiya va jamoaviy topshiriqdan keyin qarorning klinik asosi, xavfsizligi, kommunikatsiyasi va natijasi muhokama qilinadi. Baholashda faqat yakuniy javob emas, talabaning qaror qabul qilish ketma-ketligi, hamkorlikdagi harakati va o'z xatosini tanib tuzatish qobiliyati ham e'tiborga olinadi. Bu usullarning mahalliy sharoitdagi samaradorligini keyingi empirik tadqiqotda tekshirish zarur.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Boshqaruv kompetensiyasi bo‘lajak shifokorning klinik, kommunikativ, axloqiy va tahliliy tayyorgarligini amaliy vazifa atrofida birlashtiradi. Uni tibbiy ta’lim davomida klinik vaziyatlar, jamoaviy mashqlar va refleksiv baholash orqali bosqichma-bosqich rivojlantirish mumkin. Taklif etilgan yondashuv nazariy asos bo‘lib, uning ta’lim natijalariga ta’siri alohida tadqiqot bilan baholanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Epstein R. M., Hundert E. M. Defining and assessing professional competence. JAMA. 2002;287(2):226–235. doi:10.1001/jama.287.2.226.
2. Royal College of Physicians and Surgeons of Canada. CanMEDS 2015 Physician Competency Framework. Ottawa; 2015.
https://canmeds.royalcollege.ca/en/framework
3. World Health Organization. Framework for Action on Interprofessional Education and Collaborative Practice. Geneva: WHO; 2010. https://www.who.int/publications-detail-redirect/framework-for-action-on-interprofessional-education-collaborative-practice
4. World Federation for Medical Education. WFME Global Standards for Quality Improvement: Basic Medical Education. 2020. https://wfme.org/standards/bme/

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.